

Veľkolepé finále

Bram Stoker opísal v Draculovi Rumunov ako smutne a prísne zazerajúcich tajomných ľudí. Podobne na jeho hlavného hrdinu pôsobila aj krajina. Keby sa celý príbeh odohrával bližšie k Čiernemu moru, vyzeral by inak. V delte Dunaja totiž prekvitá život.

Priznať sa, že máte namierené do delty Dunaja, je trochu risk. Hneď po tom, čo si našinec uvedomí, že mierite do Rumunska, budete z každej strany čeliť otázkam na svoj zdravý úsudok. Je tam predsa chudoba, kriminalita, Rómovia a pomerne pestrá paleta ďalších negatív. Človek až zapochybuje, či sa naozaj nerozhodol pre väčší extrém, než by mohol zvládnuť. Tvrdohlavosť v tomto prípade prináša ovocie.

Nie všade: Dunaj sa vlieva do Čierneho mora v troch ramenách. Rameno svätého Juraja, Sulina a Chilia, ktoré tvorí rumunsko-ukrajinskú hranicu. Európsky Níl, ako sa zvyčajne Dunaj prezýva, sa vo svojej delte medzi hlavnými ramenami rozvetvuje do labyrintu menších ramien a jazier, čo vytvára neuveriteľnú vodnú spleť, vďaka ktorej sa tu vytvoril prirodzene chránený ekosystém vyrážajúci dych. Okrem neviditeľnej ochrannej ruky prírody na toto územie dozerá aj UNESCO. Delta Dunaja je vyhlásená za svetové dedičstvo. Aj to je dôvod, prečo toto územie ako bežný turista ani po opakovaných návštevách nepreskúmate celé. Niektoré časti zatvorili ochranári a prístup do nich majú len vedci. Takto to znie možno trochu obmedzujúco, no môžete si byť istý, že aj keby ste si deltu Dunaja naplánovali ako dovolenkovú destináciu na najbližších pár rokov, vždy objavíte niečo, o čom ste predtým ani len netušili. Dôkazom sú mnohí nadšenci prírody,

Tolerantní: Vodná preprava je veľmi živá. Kapitáni však kajakovarov rešpektujú a vždy spomalia.

Autor: Juraj RECKÝ
Foto: Juraj RECKÝ, Peter BIELIK, AdventuRio

ktorí sa sem nevracajú len každý rok, ale dokonca každé ročné obdobie.

Nevynechajte: Pomyselnou vstupnou bránou do ornitologického raja a sveta riečnych zákutí je mesto Tulcea. Dnes typická turistická destinácia sa za posledné roky výrazne zmenila. Všetci tvrdia, že k lepšiemu. Cestovné kancelárie, hotely, reštaurácie, ale aj klasický trh či cukrárne namiesto krčiem. Toto všetko vo vás vyvolá príjemnú náladu a dostanete neodolateľnú chuť Tulceu preskúmať, aj keď vaše plány boli pôvodne čisto zálesácke. Násť si dve hodinky času na múzeum delty Dunaja rozhodne stojí za to. Poučený budete totiž všetko vnímať inak. Lepšie, pozornejšie, uchvátenejšie.

Z ulice potok: Náš pôvodný plán nezahrňal mestskú turistiku ani okrajovo, preto sa mesto rozhodlo, že nám svoje čaro nanúti. Slniečné ráno sľubovalo veľmi príjemný začiatok osemďnovej vodnej turistiky. Zdržanie pri vybavovaní vstupov do národného parku a zmena trajektu nás zachránili pred nekonečným dvojdnovým vylihovanim v stane. Ranné slnečné počasie sa totiž okolo obeda zmenilo na výdatnú septembrovú prietrz mračien. Možno by nás ani tá neodradila, no keď sa nám hlavná ulica Tulcey pred očami premenila na koryto dravej rieky, ktorej hĺbka bola asi pol metra, priznali sme si, že aj my máme svoje limity. Miestni sa spočiatku tvárili, že ich trochu vody neprekvapí, no keď autobus nezvládol jazdu v protiprúde, vodiči osobných áut sa zmierili s tým, že budú musieť prečkať to najhoršie. „Stalo sa to druhýkrát,“ uistovala nás recepčná v hoteli, keď sme sa pýtali na pouličnú kanalizáciu. Či druhýkrát počas týždňa alebo roka, to ostalo visieť vo vzduchu ako jedna z najväčších záhad Tulcey.

Čo bolo, bolo: Pri pohľade do histórie je jasné, prečo je vo všeobecnosti toľko predsudkov proti Rumunom. My sme po dni strávenom v prístavnom mestečku mohli spokojne vyhlásiť, že drvivá väčšina z nich je minulosťou. Áno, pri prechode Bukurešťou pripomínali niektoré časti mesta panelákové geto a áno, počerní podnikavci predávali v zápachoch medzi autami všetko od nabíjačiek na mobilné telefóny cez tenisový až po dáždnyky a áno, najčastejším biznisom pre malopodnikateľov v hlavnom meste Rumunska je kasino, nechťové štúdio a predaj mobilov z druhej ruky, no v Tulcei po takomto živote nebolo ani chýru, ani slychu. O prehnanej vrúcnosti sa síce hovorí nedá, no všetci ochotne poradili a pomohli. Ak ste jazykový guru a an-

gličtina je pre vás skoro ako materinský jazyk, pred odchodom si precvičte skôr posunkovú reč. V potravinách sme museli použiť univerzálnu reč gastronómie a v reštauráciách sme si museli zvykať na trochu zvláštne skomoleniny slov.

Pre všetkých: Ak vás najzachovanejšie európske riečisko láka, no necítite sa na to, aby ste ho spoznávali na morskom kajaku, neskladajte zbrane. Cestovný ruch tu kráča vpred doslova míľovými krokmi, a preto aspoň ako-tak preskúmať deltu Dunaja môže každý. Sedieť na stredne veľkej lodi pod markízou, sledovať okolie alebo stláčať spúšť novičkej zrkadlovky je naozaj dovolenka pre každého. Navyše ak bádateľstvo môže byť len časť vašej dovolenky. Tú zvyšnú môžete stráviť na plážach s pieskom ako z Karibiku. Jediný rozdiel bude morská voda a kvalita ubytovania.

Buďte objaviteľ: Spoznať čaro takmer divokej dunajskej prírody sa vám však na luxusnej dovolenke nepodarí úplne. Delta je totiž živá dvadsaťštyri hodín denne a spoznávať ju len cez deň je ako ujeďať z torty len šľahačku. Nemusíte byť veľký dobrodruh, aby ste si ramená národného parku odpádlovali. Voda je tu veľmi pokojná a zvládnete ju, aj keď v morskom kajaku sedíte prvýkrát. Odmenou vám budú neopísateľné západy slnka, zákutia, na ktoré sa dokážete pozerať hodiny, či vlastnoručne ulovená ryba upečená na ohni. Mimochodom, rybolov je v delte Dunaja veľmi populárny. Miestni takto trávia dovolenky alebo sa rybárskemu životu oddávajú absolútne a postavia si malý domček niekde na pevnej súši. Tá môže byť občas problém. Hladina sa dvíha a klesá podľa ročného obdobia, a vôbec v závislosti od počasia. Ak ste v auguste pozorovali na ostrovčeku niektorý z tridsaťpäť druhov vtákov, o mesiac neskôr môže byť ostrovček minulosťou. Správcovia národného parku sa však snažia zmeny hladiny mierne regulovať aj pre vodnú dopravu, preto sa pomerne aktívne budujú umelé ramená. Nemusíte sa však obávať ohydného betónu. My by sme bez vodnej mapy nikdy nepišli na to, že zopár nami prebrázdnených ramien bolo umelo vybudovaných.

Sladké moria: Samostatnou kapitolou delty Dunaja sú jazerá. Malé moria, naozaj je často problém dovidieť z jedného konca na druhý, vás zamestnajú na celé hodiny. Fotením, obdivovaním alebo pádlovaním. Nám sa postavilo do cesty jazero Fortuna. Voda, miestami až prekvapujúco plytká, odhaľovala tajomstvá dna, aj keď hladina stúpila na viac ako tri metre.

Po ceste

Priniesť si z Rumunska šialené zážitky nie je veľký problém. Stačí prejsť krajinu autom hore-dolu. Nebude to exkurzia bohatou históriou a krásnou krajinou, skôr mentalitou ľudí. Infraštruktúra sa v Rumunsku buduje pochtivo. Diaľnicou sa dostanete takmer kamkoľvek a ak vám niekam pár kilometrov diaľnice chýba, určite je vo výstavbe. Odporúčame však zobrať si spoľahlivú navigáciu. Na niektorých kilometrovníkoch môžu vzdialenosti z ničoho nič narastať namiesto toho, aby klesali. Rumunským vodičom to však absolútne neprekáža. Vlastne im neprekáža nič. Na život im stačí klaksón. Tým dávajú jasne najavo, čo si myslia. Nie je nič nezvyčajné, ak odbočujete

z hlavnej cesty, v dôsledku čoho prirodzene spomalíte, a autá za vami na vás trúbia. Čo nám však zobralo naivnú predstavu o dodržiavaní pravidiel cestnej premávky, to bola havária na diaľnici. Keď z ničoho nič v plnej rýchlosti uvidíte protiľúce autá, rozhodne nezostanete pokojný. Vodičom sa jednoducho nechcelo čakať v zápche, tak sa rozhodli, že sa vrátia po najbližší diaľničný exit a haváriu obídu. Pri takomto zmysľaní vás zrejme ani neprekvapí chaos, ktorý vznikol na konci kolóny. Otáčajúce sa autá pôsobili ako náhodne porozhadzované angličáky, na ktoré vytrubovali vodiči stojaci za nimi. Samozrejme len preto, aby sa mohli začať chaoticky obracať aj oni.

Bez lodí to nejde: Niektoré dediny v delte Dunaja by bez lodí zanikli.

Utopená Tulcea: Voda zaplavila aj parčík na jednej z hlavných ulíc.

Vtedy sme si uvedomili, prečo miestni bez strachu odporúčajú do rybacej polievky práve vodu z Delty. Z jedného údivu do druhého nás dostal krdeľ odpočívajúcich operencov. Tie sme vyrušili pri podvečernej sieti. Krdeľ synchronizovane vzlietol a predviedol vzdušnú dokonalosť pripomínajúcu manévry tých najlepších pilotov. Samozrejme, aj s náležitou zvukovou kulisou. Ak vás niekto bude presviedčať, že pri takomto masívnom lete počuť hluk vrtníkov, môžete mu plne dôverovať.

Nočný život: Nikoho neprekvapí, že dni plné zážitkov a športu dokážu poriadne vyčerpať. Ak si večer doprajete čerstvo uloveného ostrieža, boleňa alebo šťuku, bude sa vám zaspávať oveľa príjemnejšie. Preto zoberte so sebou šikovného rybára. Spolu so vstupom do národného parku si môžete kúpiť aj dočasný rybársky listok. A ak máte kondíciu a veľa toho nenaspíte? Sadnite si v nočnom tichu bližšie k brehu a počúvajte život okolo seba. To, že v ramenách delty Dunaja žije obrovský počet rýb, si uvedomíte práve v noci. Hodujúci plavci nedávajú hmyzu najmenšiu šancu, preto žblinkania a šplachotu budete počuť zrejme viac ako pri nádržiach s umelým chovom.

Veľkú, poprosím: Osamotené rybárske zruby nie sú ojedinelé a delta Dunaja v sebe skrýva viacero menších dedínok. V osemnástom storočí totiž naši v riečisku svoje útočisko Lipovania, ktorí utekali z Ruska pred cárom Ivanom Hrozným. Jednou z takýchto dedínok je Míla 23. Rozmanitá zmes architektúry od polorozpadnutých hlinených domčekov cez pravoslávny kostol až po moderné vily občas donútila zamyslieť sa nad tým, ako takýto guláš vôbec mohol vzniknúť. Myšlienky moderného sveta nám však z hláv rýchlo zahnali malí školáci, ktorí s krikom a so širokým úsmevom oslavovali prvý školský deň. „Vy ste Slováci? To hovo-

rite určite po rusky,“ prihovoral sa nám jeden z miestnych pamätníkov. Rozhovor s nami si očividne užíval, pretože sa dokázal naozaj dlho zamýšľať nad všetkým od histórie až po súčasnosť. „My si históriu a zvyky ceníme, s mladými je to niekedy ťažšie, no veľa z nich pochopí, aký to má pre nich význam, a vracajú sa. Aspoň na víkendy,“ vysvetľoval starček. A to, že veľmi neprikrášľoval, potvrdila aj pani z miestnej krčmy. „Malú či veľkú vodku,“ pýtala sa s úsmevom na tvári. „Veľkú,“ riskli sme to. Výsledkom bol poctivý decový pohárik plný až po okraj. „Nazdarovie,“ znelo krčmou, keď sme sa s výdatným pitným režimom vracali na terasu. „Inak, ak si chcete nakúpiť zásoby, musíte počkať do pondelka. Potraviny sú cez víkend zatvorené,“ upozorňoval nás starček. Ako povedal, tak aj bolo.

Dobrá chuť, bratia: Úspešní tvorcovia príbehov vždy upozorňujú na to, že finále má byť veľkolepé a nečakané. Náš príbeh z delty Dunaja teda písal ostrieľaný spisovateľ. Stretnúť miestnych kňazov na dovolenke je zážitok. „Podte, máme toho veľa,“ volajú nás na breh. Chvíľu sa zo slušnosti hanbíme, no nakoniec sa dáme pozvať. Jeden vie po anglicky. „Sme rumunskí kňazi. Každý rok v takomto období ideme na pártýždňovú dovolenku, inokedy sa nedá. Máme so sebou sprievodcu, ktorý sa stará o loď a chytá ryby,“ ukazuje kňaz na bárku, ktorá je zároveň ich nocľahom. „Máme rybaciú polievku z čerstvo nachytných rýb, grilované jahňacie, nakladané papriky, kukuricu, víno, vodku a zopár pochutín k mäsu. Nech sa páči, dajte si,“ prezentujú nám široký výber. Chceme ochutnať zo všetkého, čo sa ukázalo ako chyba. Jedlo bolo vynikajúce, no porcie poriadne prevyšovali objem našich žalúdkov. Po príjemnom podvečernom rozhovore a navigačnej inštrukcii sa s kňazmi lúčime a vyrážame do posledného tábora pred odchodom. 📍

Relax s rybačkou: Pri balení do delty nesmiete zabudnúť udicu.

Čerstvé šťuky: Najlepšie chutia bez prísad a z ohňa.

Pravoslávny kostol: Ten v Mile 23 vyzeral ako z rozprávky.

Raj fotografov: Jedinečných záberov ulovíte hromady.

Bežná dekorácia: Drevené člny nie sú nič výnimočné. Ani tie, ktoré si svoje už odslúžili.